

Anmälan mot Kriminalvården, häktet Sollentuna, om undersökning av försändelse till advokat vid visitation av intagens bostadsrum

Beslutet i korthet: En intagen har påstått att ett brev från honom till hans offentliga försvarare sprättats upp och undersökts av personal vid en visitation av hans bostadsrum. Det har inte gått att klarlägga om och i så fall i vilket syfte brevet öppnats och undersökts. Anmälan föranleder ingen kritik från JO:s sida. Beslutet innehåller dock uttalanden om hur kriminalvårdstjänstemän bör agera när brev till intagnas offentliga försvarare påträffas vid visitation av bostadsrum.

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO den 29 maj 2012, klagade advokaten AA på häktets åtgärder vid en visitation av hans klients bostadsrum. AA anförde därvid i huvudsak följande.

Han är förordnad som offentlig försvarare för, BB, som är intagen i häktet Sollentuna. Enligt uppgift från BB genomförde häktespersonalen en visitation av BB:s bostadsrum den 24 maj 2012. I sitt bostadsrum förvarade BB en försändelse adresserad till AA. Vid visitationen sprättades försändelse upp och innehållet i denna undersöktes. Personalen har genom sitt agerande kränkt BB:s rättighet att kunna meddela sig med sin advokat utan att försändelsen dessförinnan undersöks.

Utredning

Efter remiss anförde Kriminalvården, region Stockholm, genom tf. regionchefen CC, följande.

- - -

Kriminalvården har inhämtat uppgifter från kriminalvårdsinspektör DD.

Hon har talat med de vårdare som genomförde visitationen av den intagnes rum den aktuella dagen. De har inget minne av utförandet av visitationen i allmänhet och öppnandet av ett kuvert i synnerhet. Det är heller inget som den intagne tog upp i samtal med personal. De öppnar normalt inte ett igenklistrat kuvert som de påträffar i ett bostadsrum såtillvida det inte finns någon särskild misstanke om att kuvertet innehåller något otillåtet föremål. En sådan misstanke kan bl.a.

uppkomma genom att man känner på kuvertet. Om de öppnat kuvertet för att leta efter otillåtna föremål så läses inte brevet. Om de skulle ha fått i uppdrag att läsa eventuella brev i samband med en visitation så skulle de definitivt minnas en sådan åtgärd, detta då det inte förekommer så ofta.

Kriminalvårdens bedömning

Skyddet för förtrolig kommunikation gäller bara under tid som ett brev befordras, således inte när det förvaras i bostadsrummet. Det har från JO:s sida tidigare uttalats att det i samband med undersökning av intagnas bostadsrum kan bli aktuellt att granska och därvid även läsa brev eller andra skriftliga meddelanden som anträffas, om det är påkallat med hänsyn till de syften som föranlett undersökningen av rummet (se JO:s beslut den 23 april 2007 i dnr 2849-2006 samt JO 1994/95 s. 175).

Efter ovan nämnda beslut av JO har Kriminalvården rätt att kontrollera en intagens bostadsrum och hans eller hennes tillhörigheter som finns i anstalten (häktet, JO:s anm.), i den utsträckning det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas, se 4 kap. 1 § häkteslagen (2010:611).

Om, hur och i vilket syfte ett brev har öppnats den 24 maj i en enskild intagens bostadsrum har inte kunnat klarläggas. Utredningen visar dock på att regelverket kring denna hantering är känd av personalen och det finns inget som tyder på att kontrollerna sker utöver vad som är nödvändigt.

AA yttrade sig över remissvaret.

I ett beslut 30 november 2012 anförde *chefsJO Fura* följande.

Bedömning

Varje medborgare är enligt 2 kap. 6 § regeringsformen tillförsäkrad skydd mot bland annat husrannsakan och liknande undersökning samt mot undersökning av brev eller annan förtrolig försändelse. Fri- och rättigheterna får under vissa förhållanden begränsas genom lag. Beträffande möjligheter för intagna i häkte att sända och ta emot försändelser finns begränsningar i 3 kap. 6-8 §§ häkteslagen (2010:611). Dessa regler ger häktena rätt att under vissa angivna förutsättningar kvarhålla och granska försändelser till eller från en intagen. Försändelser mellan en intagen och hans eller hennes offentliga försvarare undantas från granskning (se 3 kap. 6 § häkteslagen). Av 4 kap. 1 § häkteslagen följer att en intagens bostadsrum och hans eller hennes tillhörigheter får kontrolleras i den utsträckning det är nödvändigt för att ordningen eller säkerheten ska kunna upprätthållas.

Vid varje åtgärd som innebär att kontroll eller tvång riktas mot en enskild gäller att en sådan åtgärd endast får vidtas om åtgärden kan anses nödvändig för att uppnå syftet med den och om åtgärden står i rimlig proportion till vikten av vad som ska uppnås. Det krävs också att den kontroll- eller tvångsåtgärd som avses utgör det lindrigaste ingreppet för den enskilde. Genom ikraftträdandet av häkteslagen har denna proportionalitetsprincip kommit till uttryck i 1 kap. 6 § häkteslagen. Där föreskrivs att en kontroll- eller tvångsåtgärd endast får användas om den står i rimlig proportion till syftet med åtgärden. Om en mindre ingripande åtgärd är tillräcklig ska den användas.

Som Kriminalvården redogjort för gäller skyddet för förtrolig kommunikation bara under tid som ett brev befordras, således inte när det förvaras i bostadsrummet. Det har från JO:s sida tidigare uttalats att det i samband med undersökning av intagnas bostadsrum kan bli aktuellt att granska och därvid även läsa brev eller andra skriftliga meddelanden som anträffas, om det är påkallat med hänsyn till de syften som föranlett undersökningen av rummet. Detta kan även gälla brev mellan intagen och t.ex. svensk myndighet eller advokat (se JO 1994/95 s. 175).

Det har inte gått att klarlägga om och i så fall i vilket syfte en försändelse från BB till dennes advokat öppnades och undersöktes vid den aktuella visitationen. Som framgår av redogörelsen ovan står det klart att Kriminalvården i och för sig har stöd i lagen för att vidta sådana åtgärder. Vad som framkommit genom utredningen ger mig inte anledning att rikta någon kritik mot häktet.

Jag vill dock tillägga följande.

De tjänstemän som utför visitationer av bostadsrum måste visa stor respekt för de intagnas rätt att meddela sig med sin offentliga försvarare utan föregående granskning. Det får naturligtvis inte förekomma att Kriminalvården vid visitation av en intagens bostadsrum, i syfte att kringgå rätten till förtrolig kommunikation, undersöker en försändelse som den intagne har för avsikt att skicka till sin offentliga försvarare. Undersökning av försändelser i en intagens bostadsrum kan dock vara nödvändig i vissa situationer, t.ex. i syfte att utröna om försändelserna innehåller otillåtna föremål. Från den intagnes perspektiv kan det säkerligen upplevas som inkonsekvent att en försändelse till den offentliga försvararen får undersökas om den anträffas i bostadsrummet innan han haft tillfälle att lämna försändelsen till befordran. En tänkbar lösning i en situation som den beskrivna kan vara att den intagne då ges möjlighet att välja mellan att försändelsen omedelbart lämnas till befordran eller att försändelsen undersöks.